

ในการวิเคราะห์หนังสือมัจญะฮฺ อัลบัตริอีนี่ลำดับแรกผู้วิจัยได้รวบรวมและศึกษา คำราที่มีความเกี่ยวข้องกับหนังสือเล่มดังกล่าวทั้งโดยตรงและโดยอ้อม หลังจากนั้นผู้วิจัยก็ได้ทำ การวิเคราะห์หนังสือดังกล่าว โดยเริ่มจากวิธีการเขียนบทนำของหนังสือ แหล่งที่มาของข้อมูล หนังสือ วิธีการกำหนดคบทบัญญัติ ตลอดจนพิสูจน์ความถูกต้องของตัวบทหะดีษต่างๆที่ผู้แต่ง ยกมาอ้างอิงเป็นหลักฐาน อีกด้วย

หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์แล้วปรากฏว่ามีผลดังนี้

1. การศึกษาวิชาฟิกฮฺในปัตตานีได้กำเนิดขึ้นพร้อมกับการเข้ามาของศาสนาอิสลาม และยุคที่รุ่งเรืองที่สุดสำหรับการศึกษาฟิกฮฺตามแนวมัซฮับฮันซาฟีอีคือยุคที่สามซึ่งเป็นยุคที่ ปัตตานีกลายเป็นศูนย์กลางและอู่อารยธรรมอิสลามในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. เชคมุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัคควาควีย์ เป็นปราชญ์ปัตตานีท่านหนึ่งที่มีความเชี่ยวชาญ ทางด้านวิชาฟิกฮฺและมีบทบาทในการเผยแพร่วิทยาการอิสลามด้วยการแต่งหนังสือฟิกฮฺด้วยภาษา มลายู

3. หนังสือมัจญะฮฺ อัลบัตริอีนี่ เป็นหนังสือฟิกฮฺภาษามลายูที่มีความโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการอิสลามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นตัวอย่างของงานเขียนที่เป็น เอกลักษณะของปราชญ์ปัตตานีในอดีต

4. ลักษณะการเขียนทางด้านฟิกฮฺของเชคมุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัคควาควีย์ ในหนังสือ เล่มนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

4.1. ท่านได้ใช้ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของปราชญ์ปัตตานีในการแต่งหนังสือในอดีต กล่าวคือในเนื้อหาแต่ละส่วนของหนังสือ ท่านได้สรุปและแปลเป็นภาษามลายูจากคำร่าต้นฉบับที่เป็น ภาษาอาหรับหลายเล่มด้วยกัน ดังเช่นเนื้อหาส่วนใหญ่จะมาจากหนังสือ “ فتح الوهاب ” (ฟัตหฺ อัลวะฮาบ) ของเชกษะกะรียา อัลอันศอริย์ รองลงมาคือหนังสือ “ حاشية الباجوري ” (หา ซียะฮฺ อัลบัจอริ) ของเชกอิบรอฮีม อัลบัจอริ และในลำดับที่สามคือหนังสือ “ حاشية البجيرمي ” (หาซียะฮฺ อัลบัจูร์มีย) ของเชกสุลัยมาน อัลบัจูร์มีย นอกจากนี้ทั้งสามเล่มนี้แล้วยังมี หนังสืออื่นๆอีกหลายเล่มด้วยกัน

4.2. กำหนดคบทบัญญัติโดยมิได้อ้างหลักฐานแต่อย่างใด ซึ่งเป็นวิธีที่ท่านใช้เป็นส่วน ใหญ่ในหนังสือเล่มนี้

4.3. กำหนดคบทบัญญัติพร้อมกับอ้างหลักฐานทั้งที่เป็นอายะฮฺอัลกุรอาน หะดีษ อัจญ์ มาฮฺ และกียาสบ้างในบางกรณี

4.4. สำหรับหลักฐานจากหะดีษที่ถูกอ้างอิงนั้น บางครั้งท่านได้อ้างหะดีษที่ใช้ไม่ได้ กล่าวคือบางหะดีษเป็นหะดีษที่มีสายรายงานอ่อน บางหะดีษเป็นหะดีษที่ไม่มีแหล่งที่มา และบางหะดีษเป็นหะดีษที่ถูกอุปโลกน์ขึ้นมา ดังตัวอย่างหลายๆหะดีษที่ท่านใช้เป็นหลักฐานมาสนับสนุนในเรื่องความประเสริฐของการศึกษาในส่วนที่เป็นบทนำของหนังสือเล่มนี้ แต่อย่างไรก็ตามมีหะดีษจำนวนไม่น้อยที่ถูกมาอ้างนั้นเป็นหะดีษที่ใช้ได้

Thesis Title	The Writing Method on Fiqh of Sheikh Muhammad Bin Ismail al-Daudi al-Fatani in Matla' al-Badrayn
Author	Mr. Asman Taeali
Major Program	Islamic Studies
Academic Year	2004

Abstract

The objective of this research is to study the book titled **Matla' al-Badrayn** of Sheikh Muhammad Bin Ismail al-Daudi al-Fatani, a very well known Pattanean scholar and expert on Fiqh. This book of Fiqh which was written in Malay language has been widely used in study and learning till today. With regard to the analytical study of this book, the researcher has emphasized the methods of writing of Sheikh Muhammad Bin Ismail al-Daudi on Fiqh which is unique to Pattanean scholars in the past till Pattani became the center of Islamic academy in the region of Southeast Asia.

Besides the analytical study of this book, the researcher has studied the development of Fiqh in Pattani, including the writing of books, places of teaching and learning, and lists of Fuqaha since the period of Sheikh Daud Bin Abdullah al-Fatani until today. This study has been aliened through documentary research. Besides this, Snowball techniqh of sampling was employed for selecting academics.

The researcher has not overlooked the Biography of Sheikh Muhammad Bin Ismail al-Daudi. He has pointed out that he was of Pattanean blood, was born in 1844 at Pulau Duyong, Trangganu State, Malaysia and he passed way in 1915 at Makkah al-Mukarramah, Kingdom of Saudi Arabia.

The researcher has started with collecting and studying the books and works relevant to the book Matla' al-Badrayn, with the analytical study of that book was undergone starting from the study of the introduction, sources of the content, provision and approved use of Hadith as references.

Findings are as follows :

1. The Study of Fiqh in Pattani has existed since the introduction of Islam to this region. The golden age of The Fiqh in Pattani is the third period when Pattani was the center and cradle of Islam in Southeast Asia.

2. Sheikh Muhammad Bin ismail al-Daudi, the Pattanean scholar was an expert in Fiqh. He played a major role in propagating Islam through his books on Fiqh which were written in Malay language.

3. The book *Matla' al-Badrayn*, is an outstanding and widely accepted work by muslim academics on Fiqh that is written in Malay. This book is very unique and should be regarded as a model for Pattani scholars.

4. Method of writing on Fiqh of Sheikh Muhammad Bin Ismail al-Daudi, the researcher has concluded the following :

4.1. He had employed the unique method used by Pattanean scholars in the past. The content of parts of his book was summarized and some was a translation into Malay language from various books. Most of the contents were from the book "**Fath al-Wahhab**" by Sheikh Zakariya al-Ansari, the book "**Hashiyah al-Bajuri**" by Sheikh Ibrahim al-Bajuri and the book "**Hashiyah al-Bujairimi**" by Sheikh Sulaiman al-Bujairimi and other books respectively.

4.2. Mostly, his provisions were done without supporting references.

4.3. Some of his provisions were supported with references from al-Quran , Hadith, Ijma'a and Qiyas.

4.4. With regard to Hadiths used as references, sometimes weak Hadiths were used. Sometimes they were not found in the original sources, in addition, some Hadiths were invalid. For example, Hadiths relevant to the significance of education shown in the introduction of his book. However, there were many Hadiths which were regarded as valid.

موضوع البحث . المنهج الفقهي للشيخ محمد بن إسماعيل الداودي الفطاني في
كتاب مطلع البدرين .
الباحث عسمن تي علي
التخصص الدراسات الإسلامية
العام الدراسي 2004

مستخلص البحث

يهدف هذا البحث إلى دراسة المنهج الفقهي في كتاب مطلع البدرين للشيخ محمد بن إسماعيل الداودي الفطاني دراسة تحليلية ، والمؤلف أحد العلماء الفطانيين المشهورين في علم الفقه ، ومؤلفه هذا كتاب فقهي ألفه باللغة الملايوية . وهو كتاب معتبر ومعتمد ومنتشر في التعليم في الماضي والحاضر ، وقد ركز الباحث في دراسة منهج المؤلف الفقهي في تأليفه الذي يمتاز بمميزات عديدة جعلته من مصنفات العلماء الفطانيين التي أسهمت في جعل فطاني في ذلك الوقت مركزاً للدراسات الإسلامية في جنوب شرق آسيا .

تطرق الباحث كذلك إلى تطور تعليم الفقه في فطاني من خلال تطور التصنيف ومراكز التعليم والتعريف بمشاهير الفقهاء الفطانيين منذ فترة الشيخ داود بن عبدالله الفطاني ، و قد اعتمد الباحث في جمع المعلومات على الدراسات المكتبية بالإضافة إلى مقابلة عدد من الأشخاص الذين لهم علاقة مباشرة بهذا الكتاب .

ولا ينسى الباحث دراسة حياة مؤلف هذا الكتاب وهو الشيخ محمد بن إسماعيل الداودي الفطاني الذي ينتسب إلى فطاني عرقاً على رغم أنه ولد بقولو ديونج ترانج كانوا ماليزيا سنة 1844 م وتوفي بمكة المكرمة ، المملكة العربية السعودية سنة 1915 م ومن مؤلفاته المشهورة كتاب مطلع البدرين .

بدأ الباحث بقراءة هذا الكتاب ثم جمع ودرس الكتب العربية التي لها علاقة مباشرة وغير مباشرة بكتاب مطلع البدرين، وبعد ذلك درس الباحث كيفية كتابة مقدمة الكتاب، والموارد أو المصادر التي نقلها المؤلف وجمعها في كتابه، وطريقة إستنباط الأحكام، كما قام الباحث بتخريج الأحاديث التي إستدل بها المؤلف والحكم عليها .

ومن أهم النتائج التي توصل إليها الباحث مايلي :

1- بدأ التعليم الفقهي في فطاني منذ دخول الإسلام فيها ووصل إلى قمته التي تعتبر فترة ذهبية للفقه على المذهب الشافعي هي الفترة الثالثة التي جعلت فطاني مركزاً للدراسات الإسلامية في جنوب شرق آسيا .

2- إنَّ الشيخ محمد بن إسماعيل الداودي عالم من علماء الفطانيين المتمكنين في علم الفقه وله دور بارز في نشر العلوم الدينية بتأليف كتب الفقه باللغة الملايوية .

3- إنَّ كتاب مطلع البدرين كتاب فقهي معتبر ومعترف من قِبَل العلماء المتقدمين والمحدثين وهو يعد نموذجاً متميزاً للمصنفات الفقهية لعلماء فطاني.

4- نهج الشيخ محمد بن إسماعيل الدوايدي في تأليف كتاب مطلع البدرين المنهج الآتي:

4.1- أنه أخذ المعلومات ولخصها وترجمها من الكتب العربية المختلفة ، أهمها كتاب فتح الوهاب للشيخ زكريا الأنصاري، و كتاب حاشية الباجوري للشيخ إبراهيم الباجوري، و كتاب البجيرمي للشيخ سليمان البجيرمي، و غيرها.

4.2 - أنه ذكر الأحكام الفقهية بدون إستدلال، وقد استعمل هذا المنهج في معظم كتابه.

4.3- وقد إستدل بالآيات القرآنية والأحاديث والإجماع والقياس في مواضع قليلة .

4.4- أنه إستدل ببعض الأحاديث الضعيفة والموضوعة كما فعل في فضائل طلب العلم في مقدمة كتابه، ولكنَّ معظم إستدلاله اعتمد فيه على الأحاديث الصحيحة .